

Helsingfors/Mariehamn 13.7.2016

Nr 16/16

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
25.5.2016, nr 63/2016.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av tobakslagen för landskapet Åland, antagen av lagtinget 25.5.2016.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen avser en implementering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG. Landskapslagens namn ändras till landskapslag om tobak och relaterade produkter, eftersom landskapslagen kompletteras med bestämmelser om de till tobaksvaror relaterade produkterna elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt örtprodukter för rökning.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter, hälso- och sjukvård samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 12 och 22 punkterna i självstyrelselagen för Åland, med vissa undantag varom nu inte är fråga.

Landskapslagen innehåller inslag som berör marknadsföring och konsumentskydd, på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket enligt 27 § 10 punkten i självstyrelselagen. Med beaktande av det sammanhang i vilka ifrågavarande bestämmelser förekommer är de emellertid att hänföra till näringsrätten.

I landskapslagen ingår bestämmelser som berör import av tobaksprodukter och relaterade produkter. I fråga om utrikeshandel tillkommer lagstiftningsbehörigheten riket enligt 27 § 12 punkten i självstyrelselagen. Rätten till begränsningar i fråga om utrikeshandeln av

andra orsaker än handelspolitiska, ska emellertid, enligt motiven till självstyrelselagen (RP 73/1990 rd sid. 75), bedömas utgående från det rättsområde som åtgärden i sakligt hänseende närmast hänför sig till. Till den del föreliggande landskapslag reglerar import är bestämmelserna att hänföra till området för hälso- och sjukvården och således till landskapets behörighet enligt 18 § 12 punkten i självstyrelselagen.

Av framställningen ovan framgår att ärenden gällande gränsöverskridande distansförsäljning utgör riksbehörighet, vilket beaktas i landskapslagens 1 § 6 mom. Bestämmelser av rikslagstiftningsnatur kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

Enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet. Bestämmelserna i landskapslagens 2ba § 2 mom. om vidarebefordran av information till Europeiska unionens institutioner eller annat medlemsland inom den Europeiska unionen har enligt Ålandsdelegationens uppfattning formulerats med beaktande av detta.

I landskapslagens 3 § förbjuds reklam för tobaksprodukter och relaterade produkter. Förbudet gäller dock inte reklam i utländska tryckalster vars huvudsakliga ändamål är annat än att göra reklam för tobaksprodukter eller relaterade produkter och inte tryckalster som tillhandahålls ombord på i landskapet hemmahörande fartyg som huvudsakligen färdas i internationell trafik. Med anledning härav konstateras att enligt självstyrelselagens 27 § 13 punkt hör handelssjöfarten visserligen till rikets behörighet, men till landskapets ovan nämnda behörighet beträffande näringsverksamheten hör även att intaga bestämmelser om reklam och försäljning av varor och tjänster ombord på fartyg registrerade i landskapet. Den omständigheten att 3 § möjliggör tillhandahållandet av tryckalster med i paragrafen avsedd reklam på nämnda fartyg även då de befinner sig utanför landskapets gränser föranleder ingen anmärkning i behörighetshänseende.

Bestämmelsen i landskapslagens 8 § om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets rätt att bl.a. förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter utvidgas till att även gälla relaterade produkter. Eftersom inspektionsbestämmelsen i övrigt är oförändrad, föranleder den inte kommentarer från Ålandsdelegationens sida.

Landskapslagens 2 b § 3 mom. bemyndigar landskapsregeringen att i landskapsförordning närmare besluta om omfattningen av och genomförandet av den i paragrafens 1 mom. avsedda egenkontrollen. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i

landskapslag utfärda förordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen samt på området gällande EU-rättsakter. Med beaktande av detta anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandet uppfyller de krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Straffbestämmelserna i landskapslagens 13 och 13a § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Den i landskapslagens 15 § intagna förverkandepåföljden berör rättsskipning, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt. Bestämmelsen kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Ålandsdelegationen konstaterar att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare